

Правовий режим майна господарюючих суб' єктів

Виконала:

Студентка ФЕФ 302

Чута Ірина

Перевірила:

ас. Морозова Вероніка Олексіївна

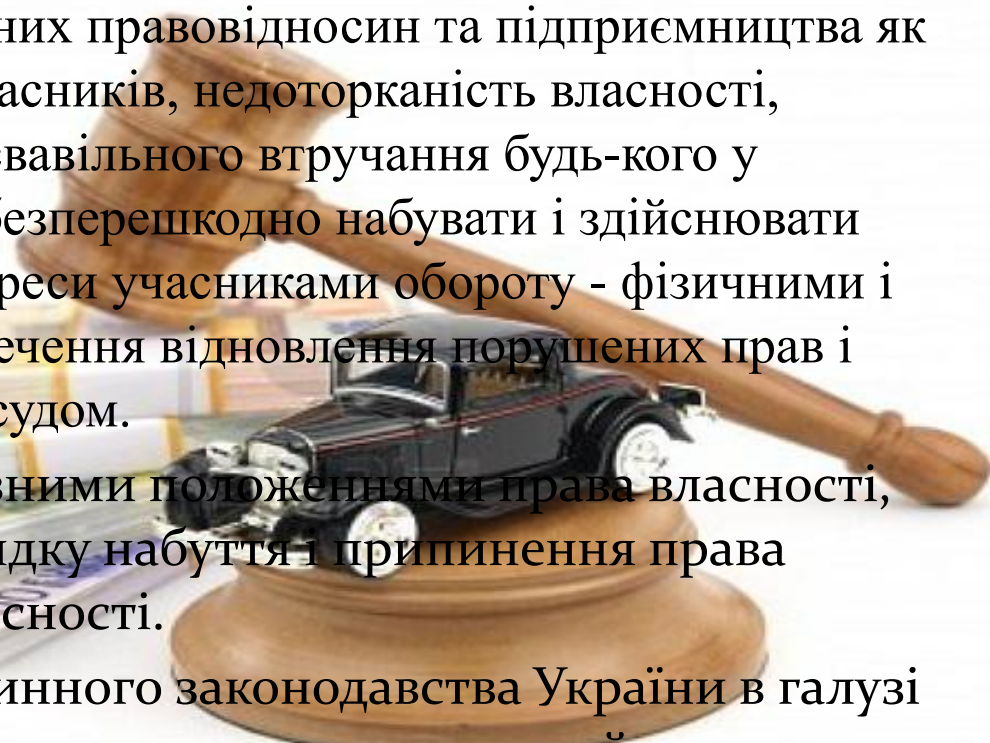
План

1. **Поняття та зміст права власності.**
2. **Форми та види права власності.**
3. **Підстави набуття та припинення права власності.**
4. **Захист права власності.**

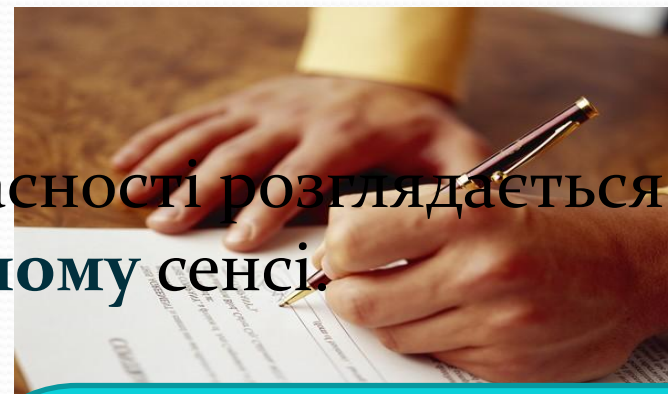
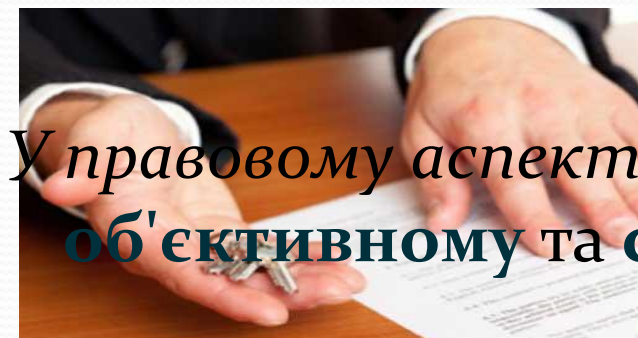
● **Вступ.** Понад 20 років, що пройшли після проголошення Незалежності України, внаслідок глибоких демократичних трансформацій усіх сфер її життя на місці колишньої адміністративно-командної економіки сформувався вільний ринок товарів, робіт, послуг, утвердилось підприємництво. Конституція України 1996 року закріпила основоположні начала цивільних правовідносин та підприємництва як їх різновиду - рівність усіх учасників, недоторканість власності, свободу договорів, заборону свавільного втручання будь-кого у приватне життя, можливість безперешкодно набувати і здійснювати цивільні права та законні інтереси учасниками обороту - фізичними і юридичними особами, забезпечення відновлення порушених прав і законних інтересів, захист їх судом.

● **Мета:** ознайомлення з основними положеннями права власності, опанування загального порядку набуття і припинення права власності, захисту права власності.

● **Предметом** стали норми чинного законодавства України в галузі правового регулювання утворення, використання майна суб'єктами підприємницької діяльності.

1. Поняття та зміст права власності.

У правовому аспекті право власності розглядається в об'єктивному та суб'єктивному сенсі.

Право власності в об'єктивному сенсі – комплексний інститут права, тобто сукупність правових норм, які встановлюють та охороняють належність матеріальних благ конкретним суб'єктам - власникам, зокрема визначають підстави та умови виникнення та припинення у них цього права щодо цих благ.

Право власності в суб'єктивному розумінні – сукупність правових норм, які регулюють відносини, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням власником належним йому майном на свій розсуд і в своїх інтересах, усунення третіх осіб від протиправного втручання у сферу його володіння цим майном, а також обов'язки власника не порушувати прав і законних інтересів інших осіб.

1. Поняття та зміст права власності.

Існує кілька нормативних визначень права власності.

Згідно зі ст. 2 Закону України “ Про власність ” *право власності* — це врегульовані законом суспільні відносини щодо володіння, користування й розпорядження майном.

Згідно зі ст.316 ЦК *право власності* — право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб.

1. Поняття та зміст права власності.

Межі здійснення права власності — законодавчо визначені та встановлені системою правових принципів рамки діяльності власників з реалізації правомочностей володіння, користування, розпорядження, які становлять зміст суб'єктивного права власності.

Класифікація обмеження здійснення права власності.

1. **За часом тривалості:** постійні, тимчасові.
2. **За колом осіб:** загальні, спеціальні.
3. **За метою встановлення на:** обмеження, встановлені з метою охорони навколишнього середовища, обмеження, встановлені з метою охорони норм моралі в суспільстві, обмеження, встановлені з метою охорони прав і законних інтересів інших осіб, обмеження, встановлені з метою забезпечення інтересів держави та суспільних інтересів, обмеження, встановлені з метою захисту інтересів власника.
4. **За змістом:** обмеження, які встановлені в разі володіння та користування майном, обмеження, встановлені при розпорядженні майном.
5. **За підставою виникнення:** обмеження, які виникають із закону, обмеження, які виникають із судового рішення, обмеження, які виникають за волею власника.

1. Поняття та зміст права власності.

Зміст права власності становлять **право** на володіння, користування, розпорядження майном, а також **обов'язки**, пов'язані з утриманням, ризиком випадкової загибелі речей.

Правомочність володіння — юридично забезпечена можливість фактичного господарського панування власника над річчю. Виокремлюють *фактичне* й *юридичне* володіння, *законне (титульне)* й *незаконне*.

Правомічність користування — заснована на законі можливість вилучення корисних властивостей речі для задоволення потреб власника чи інших осіб.

Правомічність розпорядження — закріплена нормами права за власником можливість визначати частку належної йому речі шляхом учинення юридичних актів щодо неї.

2.Форми та види права власності.

Згідно з ч.3 ст. 134 ГК правовий режим власності та правові форми реалізації права власності у сфері господарювання визначаються законами України.

До таких *законів належать* ЦК, ГК, Закон України від 21.09.2006 р. “Про правління об’єктами державної власності”, Закон України від 03.03.1998 р. “Про передачу об’єктів права державної та комунальної власності”, Закон України в редакції від 11.02.2010 р. “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень”, Закон України від 21.05.1997 р. “Про місцеве самоврядування в Україні”, Закон України від 19.02.1997 р. “Про приватизацію державного майна” .

2.Форми та види права власності.

Існує 3 підходи виокремлення форм власності.

1. **Плюралістичний** підхід виокремлюють такі форми власності : *право приватної, право державної, право комунальної, право колективної, право власності, що належить політичним партіям, громадським і релігійним організаціям.*
2. **Моністичний** підхід пропонує визначати за всіма суб'єктами майнових відносин одне-єдине право власності зі спільним змістом і відмовитись від нормативного закріплення його форм.
3. **Дуалістичний** підхід пропонує поділ на *право приватної власності і право публічної власності.*

2.Форми та види права власності.

Серед видів права власності виокремлюють *право довірчої власності, право оперативного управління, право господарського відання.*

Довірча власність - це вид права власності, обмежений зобов'язаннями такого власника здійснювати своє право лише із заздалегідь обумовленою метою в інтересах іншої особи.

Право господарського відання – це право юридичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність з обмеженням повноваження розпорядження окремими видами майна згодою власника.

Право оперативного управління – речове право суб'єкта господарювання, який здійснює некомерційну діяльність, спрямовану на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети отримання прибутку.

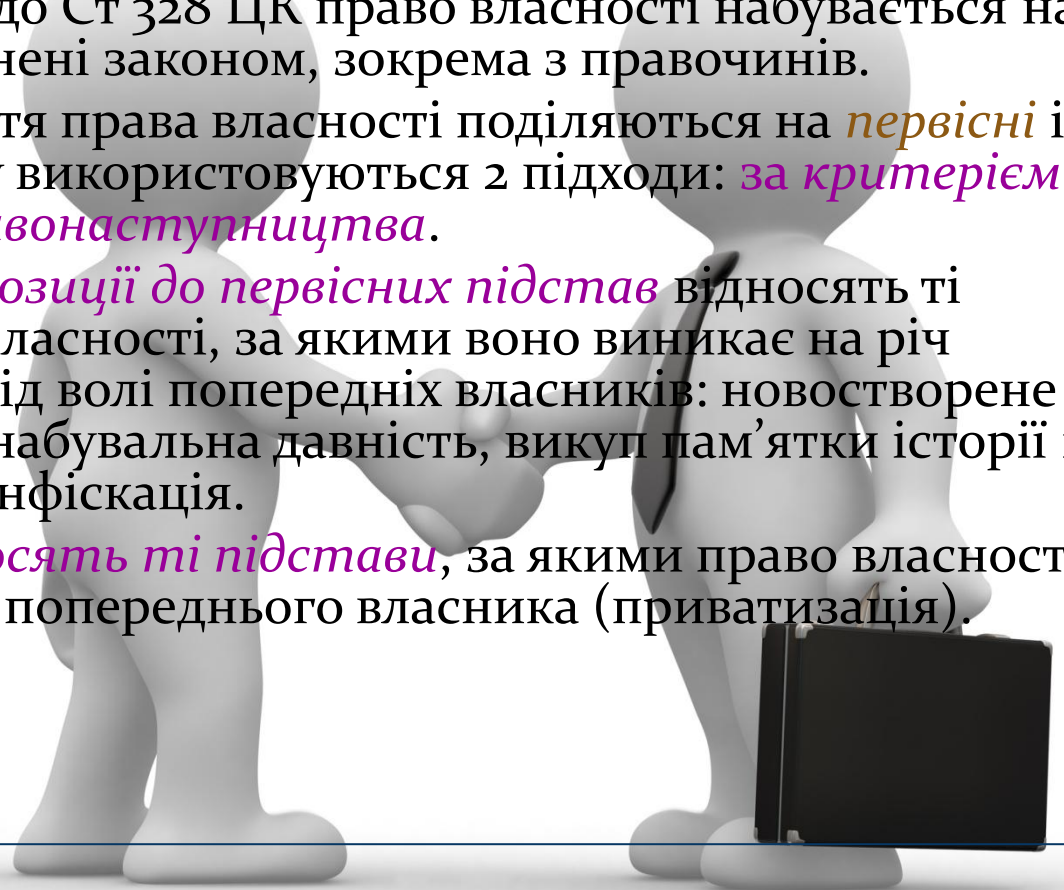
Підстави набуття та припинення права власності.

Підстави набуття права власності передбачені ЦК (Ст. 328-345) та ГК (Ст. 144). Відповідно до Ст 328 ЦК право власності набувається на підставах, що не заборонені законом, зокрема з правочинів.

У праві підстави набуття права власності поділяються на *первісні* і *похідні*. За такого поділу використовуються 2 підходи: *за критерієм волі* та *за критерієм правонаступництва*.

Прихильники першої позиції до первісних підстав відносять ті способи набуття права власності, за якими воно виникає на річ уперше або незалежно від волі попередніх власників: новостворене майно, переробка речі, набувальна давність, викуп пам'ятки історії і культури, реквізиція, конфіскація.

До *похідних вони відносять ті підстави*, за якими право власності на річ виникає за волею попереднього власника (приватизація).

Підстави набуття та припинення права власності.

Прихильники критерію правонаступництва до первісних підстав відносять способи, в основі яких правонаступництва немає (набуття права власності на перероблену річ), а до *похідних* —ті, що ґрунтуються на правонаступництві й засвідчують перехід права власності від одних осіб до інших, незалежно від наявності волі попереднього власника (конфіскація, реквізиція, спадкування).

Однією з підстав виникнення права власності є *створення майна*, наприклад, будівництво нерухомості. Право власності на нову річ, яка виготовлена (створена) особою, набувається нею, якщо інше не встановлене договором чи законом.

Наступною підставою виникнення права власності є *переробка речі* (Ст. 331 ЦК), тобто використання однієї речі , у результаті чого створюється нова річ. Суб'єктами цих відносин відносить специфікатор (особа, яка переробляє річ) і власник матеріалу.

Договір є поширеною в господарському обігу підставою виникнення права власності. Визначення моменту набуття права власності за договором має велике практичне значення, оскільки з цієї миті на набувача накладається: тягар утримання власності та ризик випадкового знищення.

Підстави набуття та припинення права власності.

Перелік **способів припинення** права власності закріплено в Ст. 346 ЦК, зокрема, відчуження власником свого майна; відмови власника від права власності; припинення права власності на майно, яке за законом не може належати цій особі; знищення майна; викуп пам'яток історії та культури; примусове відчуження земельних ділянок приватної власності; реквізиції; конфіскації; смерть власника.

Усі підстави припинення можуть бути поділені на **3 групи**:

- 1.** Добровільне припинення права власності (за волею власника).
- 2.** Примусове припинення права власності, що відбувається проти волі власника.
- 3.** З об'єктивних причин, що не залежить від волі осіб, на виникнення та перебіг яких власник не може впливати.

4. Захист права власності.

Захист права власності - це сукупність передбачених законом цивільно-правових засобів, які, по-перше, гарантують нормальне господарське використання майна (тобто вони забезпечують захист відносин власності в їх непорушеному стані), по-друге - застосовуються для поновлення порушених правовідносин власності, для усунення перешкод, що заважають їх нормальному функціонуванню, для відшкодування збитків, які заподіяні власнику.

Захисту права власності суб'єктів господарювання присвячені загальні та спеціальні норми. До загальних належать Ст. 20 і 147 ГК, Ст.16 ЦК.

4. Захист права власності.

Залежно від характеру посягання на права власника і змісту захисту, який надається власникові, вирізняють **речові** та **зобов'язально-правові** засоби захисту.

Речові засоби захисту права власності та інших речових прав, що покликані захищати ці права від безпосереднього неправомірного впливу будь-яких осіб.

До речових позовів належать:

- - вимоги неволодіючого власника до незаконного володільця про витребування майна (віндикаційний позов);
- - вимоги власника щодо усунення порушень права власності, які не пов'язані з володінням (негаторний позов);
- - вимоги власника про визнання права власності.

Зобов'язально-правові позови базуються, як правило, на договорах, але можуть ґрунтуватися і на недоговірних зобов'язаннях.

До зобов'язально-правових позовів належать позови про:

- - відшкодування збитків, які настали внаслідок невиконання чи неналежного виконання договору;
- - повернення речей, які були надані у володіння (за договором зберігання, застави, перевезення);
- - про визнання правочинів недійсними;
- - про захист права власності в деліктних зобов'язаннях;
- - про повернення безпідставно набутого чи збереженого майна та інші.

Положення про захист права власності поширюється не тільки на власника, а й на осіб, які хоч і не є власниками, але володіють майном на праві оперативного управління, повного господарського відання чи на іншій підставі, передбаченій законом чи договором (застава, оренда, зберігання).

Висновок

Отже, Згідно зі ст.316 ЦК *право власності* — право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Зміст права власності становлять **право** на володіння, користування, розпорядження майном, а також **обов'язки**.